

VIII. TASHQI IQTISODIY FAOLIYAT

Viloyatning tashqi savdo aylanmasi 2022 yilning yanvar-sentabr oylarida 862,4 mln.AQSH dollarini yoki o'tgan yilning shu davriga nisbatan 129,5 foizni, shu jumladan, eksport 217,3 mln.AQSH dollarini, o'tgan yilga nisbatan 96,2 foizni, import 645,1 mln.AQSH dollarini, o'tgan yilga nisbatan 146,6 foizni tashkil etdi.

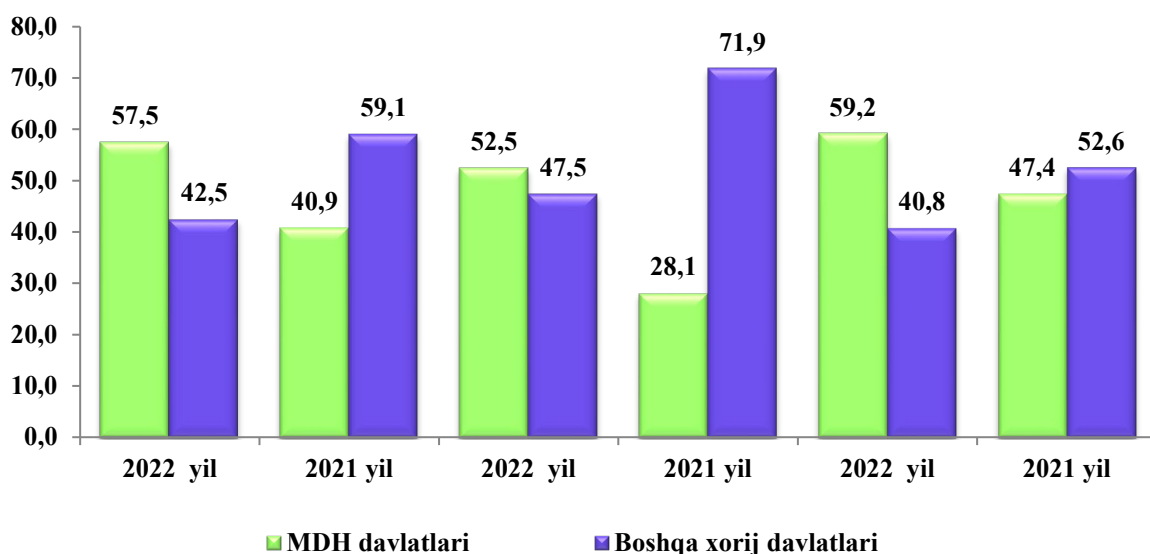
Tashqi savdo saldosini minus -427,8 mln. AQSH dollari, shu jumladan MDH davlatlari bilan minus -268,1 mln.AQSH dollari va boshqa davlatlar bilan minus -159,7 mln. AQSH dollari tashkil etdi.

2022 yil yanvar-sentabr oylarida MDH va boshqa davlatlar kesimida viloyatning tashqi savdo aylanmasi (ming AQSH dollari)

	yanvar-sentabr		2021 yil yanvar-sentabrga nisbatan, foizda
	2021 yil	2022 yil	
Tashqi savdo aylanmasi	665 878,0	862 382,0	129,5
MDH mamlakatlari	272 208,3	496 230,3	182,3
boshqa xorij mamlakatlari	393 669,8	366 151,7	93,0
Eksport	225 955,8	217 285,1	96,2
MDH mamlakatlari	63 629,3	114 076,0	179,3
boshqa xorij mamlakatlari	162 326,5	103 209,1	63,6
Import	439 922,3	645 096,9	146,6
MDH mamlakatlari	208 579,0	382 154,3	183,2
boshqa xorij mamlakatlari	231 343,3	262 942,6	113,7
Saldo	-213 966,5	-427 811,8	x
MDH mamlakatlari	-144 949,7	-268 078,3	x
boshqa xorij mamlakatlari	-69 016,8	-159 733,5	x

Soʻngi yillarda hukumatimiz tomonidan sanoat tuzilmasini diversifikatsiya qilishni, eksportni qoʻllab – quvvatlash, import oʻrnini bosuvchi tovar va mahsulotlarni ishlab chiqarishni yanada oshirilishi natijasida eksport tarkibida sezilarli oʻzgarishga erishildi. Jumladan, xom-ashyo eksportidan, qoʻshilgan qiymati yuqori, hamda sarmoya talab tovarlar eksportiga yoʻnaltirilgan tashqi savdo amalga oshirilmoqda.

2022 yil yanvar-sentabr oylarida viloyat tashqi savdo aylanmasida MDH va boshqa davlatlarning ulushi

Viloyatimiz rezidentlari tomonidan amalga oshirilgan tashqi savdo operatsiyalarida asosiy ulushlarni Osiyo (66,7 foiz), Yevropa (32,6 foiz) davlatlari egallamoqda va ularning umumiy savdo aylanmasidagi ulushi 99,3 foizni tashkil etmoqda.

Buxoro viloyatining 2022 yil yanvar-sentabr oylarida tashqi savdo aylanmasidagi ulushining 57,5 foizi MDH davlatlariga toʻgʻri keladi qolgan, 42,5 foizi boshqa davlatlar hissasiga toʻgʻri keladi. Bu koʻrsatkichlar 2021 yilda mos ravishda 40,9 foizi MDH davlatlariga toʻgʻri kelgan boʻlsa, qolgan 59,1 foizi boshqa davlatlar hissasiga toʻgʻri keldi. Buxoro viloyatining MDH davlatlari bilan olib borilgan tashqi savdo aylanmasi 2022 yil yanvar-sentabr oylariga 862,4 mln. AQSH dollarini tashkil qilgan boʻlsa, oʻtgan yilning mos davriga nisbatan 29,5 foizga koʻpayish kuzatilgan. Shundan eksport 3,8 foizga kamaydi va import 46,6 foizga koʻpaygan.

Dunyodagi mamlakatlar orasida eksportda xamkor davlatlar Qozog‘iston, Rossiya, Xitoy, Turkiya, Afg‘oniston hisoblanib, ularning jami eksportdagi ulushi 64,0 oizni tashkil qiladi, importda esa xamkor davlatlar Turkmaniston, Rossiya, Turkiya, Xitoy, Qozog‘iston davlatlari hisoblanadi va ularning ulushi 82,5 foizni tashkil qiladi.

MDH davlatlari orasida tashqi savdo aylanmasida asosiy xamkorlar Rossiya, Turkmaniston, Qozog‘iston, Turkiya va Xitoy davlatlari hisoblanib, ularning jami tashqi savdo aylanmasidagi ulushi 78,8 foizni tashkil qildi. Boshqa davlatlar orasida esa Eron, Turkiya, Xitoy, Germaniya, Afg‘oniston davlatlarining ulushi 78,9 foizni tashkil qildi.

Tashqi savdo aylanmasida nisbatan katta ulushga ega bo‘lgan davlatlar

(2022 yil yanvar–sentabr)

(mln. AQSH dollari)

	<i>Eksport</i>	<i>Import</i>	<i>Tovar aylanmasidagi ulushi, foizda</i>
Turkmaniston	6,5	169,7	20,5
Rossiya	57,0	137,3	22,6
Xitoy Xalq Respublikasi	12,1	107,9	14,0
Qozog‘iston	17,5	61,1	9,2
Turkiya	20,7	56,3	9,0
Eron Islom Respublikasi	12,7	24,7	4,4
Afg‘oniston	31,7	0,2	3,7
Germaniya	2,2	20,3	2,6
Qirg‘iziston	19,6	1,3	2,4
Tojikiston	6,8	3,9	1,2
Litva	1,5	8,5	1,2
Polsha	2,5	5,2	0,9
Niderlandiya	-	7,2	0,8

Viloyatning 2022 yil yanvar-sentabr oylarida tashqi savdoda eng asosiy hamkor davlatlari Rossiya (22,5 foiz), Turkmaniston (20,4 foiz), Xitoy (13,9 foiz), Qozogʻiston (9,1 foiz) hisoblanib, ularning jami tashqi savdo aylanmasidagi ulushi (65,9 foiz)ni tashkil qiladi.

MDH mamlakatlari bilan tashqi savdo aylanmasi

(ming AQSH dollari)

	<i>Eksport</i>		<i>Import</i>	
	<i>yanvar-sentabr</i>		<i>yanvar-sentabr</i>	
	<i>2021 yil</i>	<i>2022 yil</i>	<i>2021 yil</i>	<i>2022 yil</i>
Jami	63 629,3	114 076,0	208 579,0	382 154,3

shu jumladan:

Ozarbayjon	849,6	1 698,4	2 681,6	2 509,0
Armaniston	286,4	17,7	0,0	0,0
Belorisiya	474,1	714,4	3 175,1	4 850,7
Qozogʻiston	5 776,8	17 465,6	20 143,3	61 128,8
Qirgʻiziston	3 222,0	19 639,5	877,2	1 271,9
Moldova	31,1	66,4	57,5	0,0
Rossiya	41 751,3	57 044,7	73 992,3	137 274,5
Tojikiston	4 815,4	6 801,1	3 720,0	3 872,6
Turkmaniston	4 844,7	6 484,9	100 750,2	169 687,4
Ukraina	1 575,9	4 143,3	3 181,9	1 559,3

Viloyatning eksport tarkibida barcha tovarlar va xizmatlar guruhlar bo'yicha o'sishi kuzatilmoqda. Kimyoviy vositalar va boshqa toifalarga kiritilmagan shunga o'xshash mahsulotlar eksporti o'tgan yilning shu davriga nisbatan 3,8 foizga kamaydi va mineral yoqilg'i, yog'lash moylari va shunga o'xshash materiallar 3,1 martaga o'sgan.

Import tarkibining umumiy hajmidan 45,3 foizni mineral yoqilg'i, yog'lash moylari va shunga o'xshash materiallar va 26,8 foizini mashinalar va transport asbob-uskunalar tashkil qiladi.

2022 yil yanvar-sentabr oylarida eksport-import tarkibi

(mln. AQSH dollari)

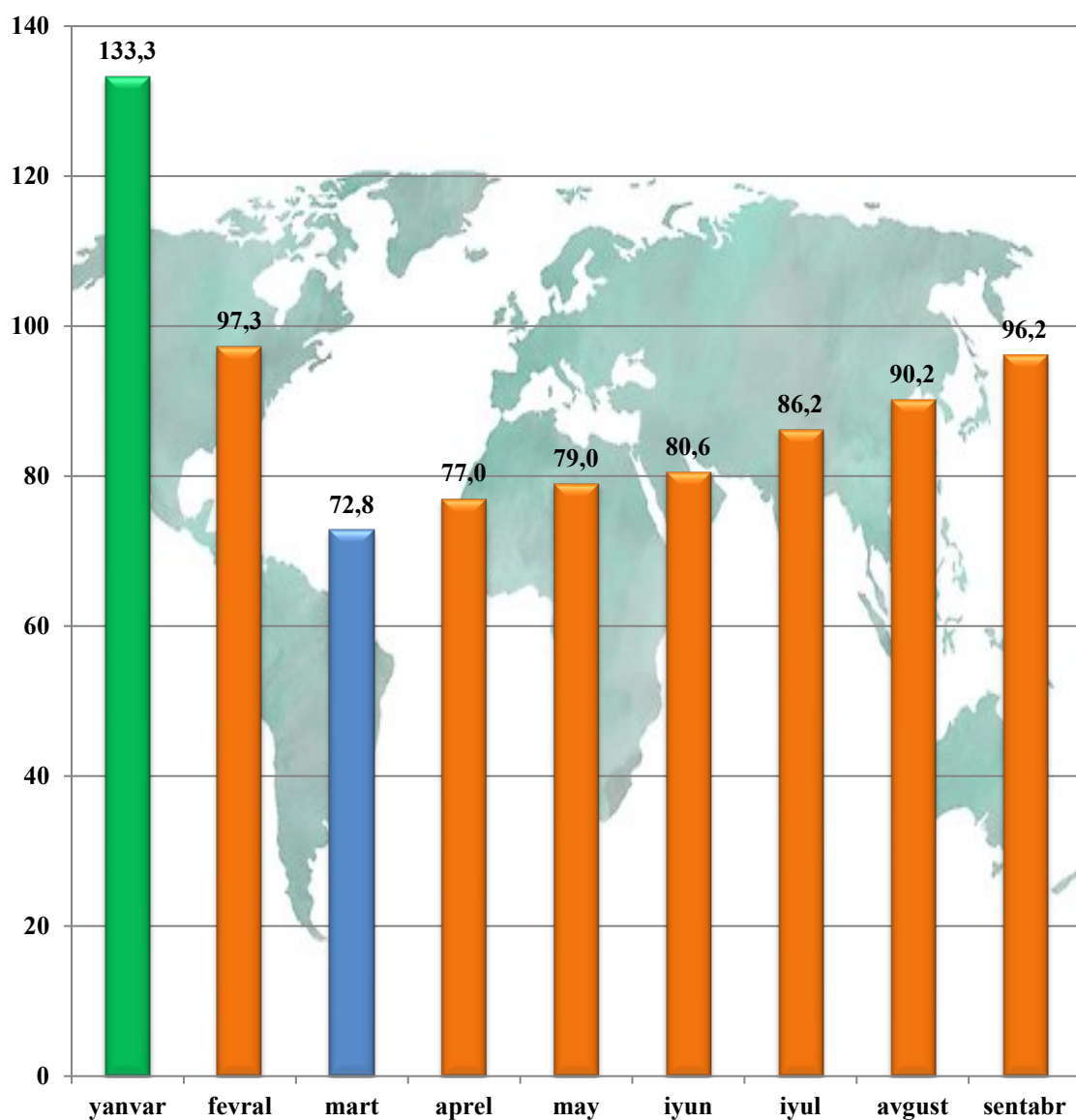
	2021 yil	2022 yil	2021 yil yanvar- sentabrga nisbatan, foizda
Eksport tarkibi	226,0	217,3	96,2
Oziq-ovqat mahsulotlari va tirik hayvonlar	22,2	27,1	121,9
Ichimliklar va tamaki	1,1	1,3	121,6
Nooziq-ovqat xomashyo, yoqilg'idan tashqari	100,2	19,2	19,1
Mineral yoqilg'i, yog'lash moylari va shunga o'xshash materiallar	13,3	40,9	3,1 m.
Hayvon va o'simliklar moylari (yog'lari), yog'lar va mumlar	-	1,0	-
Kimyoviy vositalar va boshqa toifalarga kiritilmagan shunga o'xshash mahsulotlar	1,6	6,9	4,2 m.
Asosan material turiga qarab klassifikatsiyalangan sanoat	71,8	103,9	144,6
Mashinalar va transport asbob-uskunalar	0,2	0,0	2,2
Turli xil tayyor buyumlar	2,1	6,4	3,0 m.
Xizmatlar	13,5	10,6	80,1

	<i>2021 yil</i>	<i>2022 yil</i>	<i>2021 yil yanvar- sentabrga nisbatan, foizda</i>
Import tarkibi	439,9	645,1	146,6
Oziq-ovqat mahsulotlari va tirik hayvonlar	21,6	19,0	87,6
Ichimliklar va tamaki	0,3	0,3	107,1
Nooziq-ovqat xomashyo, yoqilg'idan tashqari	15,3	25,9	169,4
Mineral yoqilg'i, yog'lash moylari va shunga o'xshash materiallar	127,6	292,0	228,7
Hayvon va o'simliklar moylari (yog'lari), yog'lar va mumlar	1,4	0,7	53,8
Kimyoviy vositalar va boshqa toifalarga kiritilmagan shunga o'xshash mahsulotlar	39,6	65,0	164,2
Asosan material turiga qarab klassifikatsiyalangan sanoat	56,8	52,5	92,4
Mashinalar va transport asbob-uskunalar	152,9	172,8	113,0
Turli xil tayyor buyumlar	24,4	16,5	67,8
Xizmatlar	-	0,4	-

Viloyatimizda tashqi savdoni qo'llab-quvvatlash hamda MDH davlatlari bilan ushbu sohadagi hamkorlikni yanada mustahkamlash bo'yicha olib borilayotgan chora-tadbirlar natijasida 2022 yil yanvar-sentabr oylarida tashqi savdo aylanmasida MDH davlatlarining ulushi 57,5 foizni tashkil etib, hamda tashqi savdo aylanmasi o'tgan yilning shu davriga nisbatan 182,3 foizni tashkil qiladi.

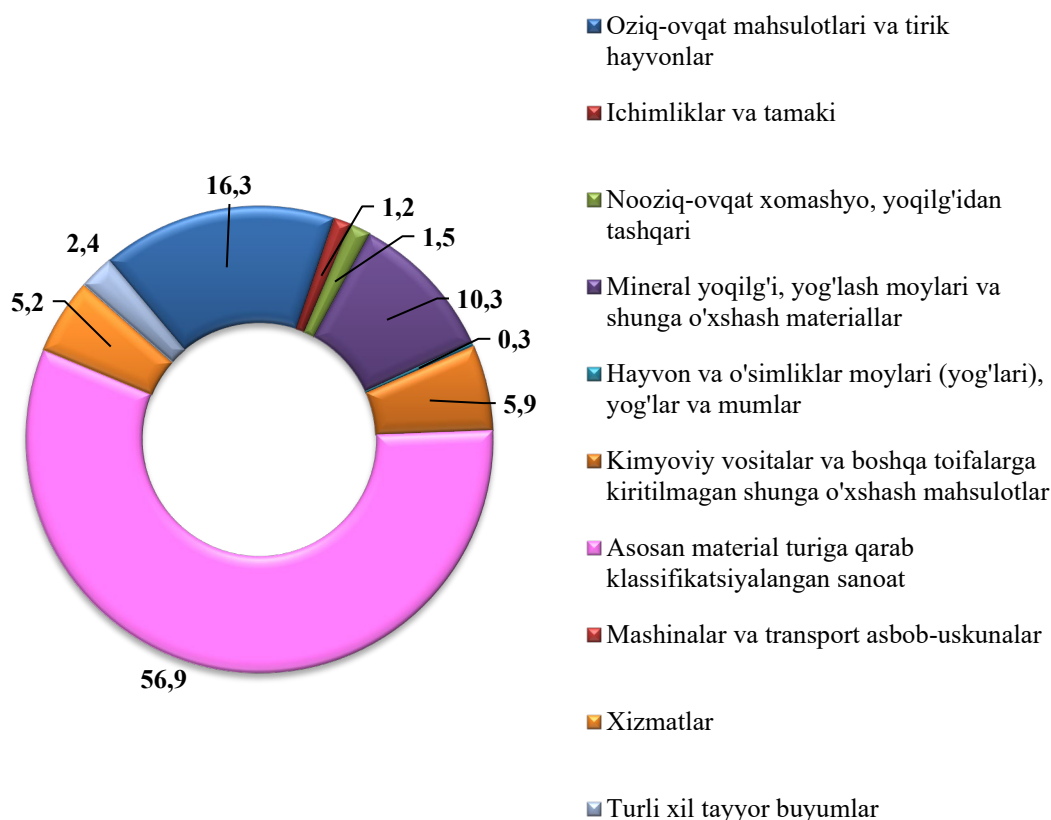
Boshqa xorijiy davlatlarning viloyatimiz tashqi savdo aylanmasidagi ulushi 2022 yil yanvar- sentabr oylarida 42,5 foizni tashkil qilgan bo'lsa, o'tgan yilning ushbu davrida esa tashqi savdo aylanmasidagi ulushi 59,1 foizga etdi. O'tgan yilning mos davriga nisbatan 7,0 foizga kamaydi.

Tovar va xizmatlar eksportining o'sish sur'atlari dinamikasi
(2022 yil; o'tgan yilga nisbatan, foiz)

2022 yil yanvar-sentabr oylarida eksport qilingan tovarlar va xizmatlar tarkibining tahlili shuni ko'rsatmoqdaki, tovarlar va xizmatlar tarkibida o'tgan yilning shu davriga nisbatan sezilarli o'zgarishlar qayd etildi.

2022 yil yanvar-sentabr oylarida MDH amalga oshirilgan eksport tarkibi (jamiga nisbatan foizda)

Xizmatlar eksporti hajmi 10,6 mln.AQSH dollarini yoki eksport hajmining 4,9 foizni tashkil etib, o'tgan yilning shu davriga nisbatan 19,7 foizga kamayganligi kuzatildi. Xizmatlar eksporti tarkibining asosiy ulushi transport xizmatlari, turizm xizmatlari, telekommunikatsiya, kompyuter va axborot xizmatlari hamda moliyaviy xizmatlar hissasiga to'g'ri keladi.

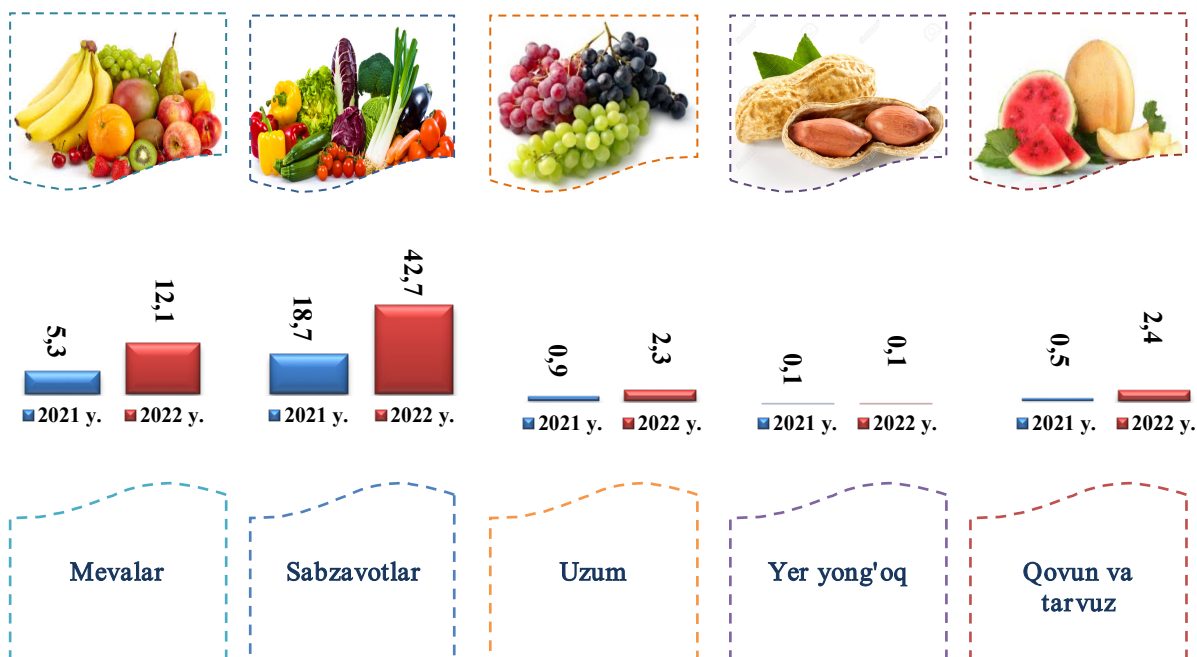
Meva-sabzavot mahsulotlari eksporti

2022 yil yanvar-sentabr oylarida jami 54,8 ming tonnadan ziyod meva-sabzavot mahsulotlari 21,3 mln.AQSH dollariga eksport qilindi (163,8 foiz) tashkil qildi. Meva-sabzavot mahsulotlarining eksport tarkibiga qaralsa, 2022 yil yanvar-sentabr oylarida 42,7 ming tonna sabzavotlar 14,9 mln.AQSH dollariga eksport qilingan.

Shuningdek, 12,1 ming tonna meva va rezavorlar 6,5 mln.AQSH dollariga eksport qilingan bo'lib, eksport hajmi o'tgan yilning mos davriga nisbatan 3,3 mln.AQSH dollariga kamaygan.

Shuni aytib o'tish joizki, mamlakatimizda eksport salohiyatini kengaytirish, yangi bozorlarni o'zlashtirish natijasida meva-sabzavot mahsulotlari, uzum, poliz, dukkakli ekinlar, shuningdek, quritilgan sabzavot va mevalarni eksport qilish hajmi oshib bormoqda. Jumladan, 2022 yilning yanvar-sentabr oylarida meva-rezavorlar hamda sabzavotlar eksport hajmi 21,3 mln.AQSH dollariga yetdi (o'tgan yilning mos davriga nisbatan 63,8 foizga o'sdi).

Meva-sabzavot mahsulotlarining tarkibi
yanvar-sentabr oylari (ming t.)

Viloyatda etishtirilgan meva va sabzavot mahsulotlarining asosiy bozorlari eksport geografiyasi

Davlat nomi	2021 yil yanvar-sentabr			2022 yil yanvar- sentabr		
	ming tonna	mln AQSH dollari	ulushi, foiz	ming tonna	mln AQSH dollari	ulushi, foiz
Qozog'iston	8,7	3,0	22,9	47,4	13,0	61,0
Xitoy	3,3	2,8	21,4	0,7	0,5	2,3
Rossiya	9,6	5,3	40,5	4,2	4,1	19,2
Afg'oniston	0,6	0,5	3,8	0,2	0,2	0,9
Boshqa davlatlar	1,8	1,5	11,4	2,3	3,5	16,6

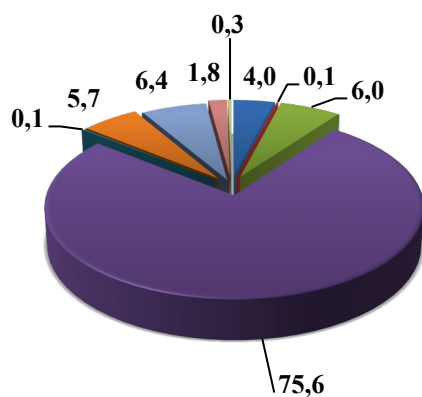
2022 yil yanvar-sentabr oylarida import hajmi 645,1 mln.AQSH dollariga (o'sish sur'ati 146,6 foiz) teng bo'ldi. Import tarkibida eng katta ulush mineral yoqilg'i, yog'lash moylari va shunga o'xshash materiallar (2,3 marta), kimyoviy vositalar va boshqa toifalarga kiritilmagan shunga o'xshash mahsulotlar (164,2 foiz) va Mashinalar va transport asbob-uskunalar (113,0 foiz) guruhlari hisobiga to'g'ri keladi.

Import tarkibi
(2022 yil yanvar-sentabr)

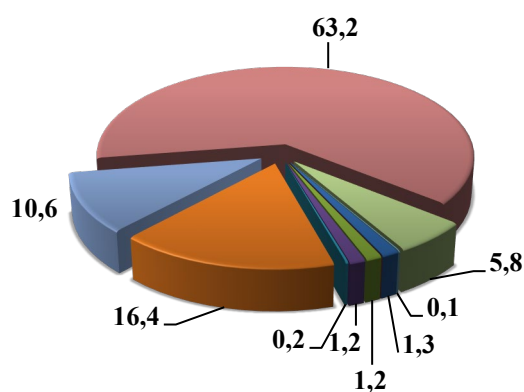
	<i>Mln.AQSH doll.</i>	<i>2021 yil yanvar– sentabrga nisbatan, foizda</i>	<i>Jamiga nisbatan, foizda</i>
Import	645,1	146,6	100,0
Oziq-ovqat mahsulotlari va tirik hayvonlar	19,0	87,6	2,9
Ichimliklar va tamaki	0,3	107,1	0,0
Nooziq-ovqat xomashyo, yoqilg'idan tashqari	25,9	169,4	4,0
Mineral yoqilg'i, yog'lash moylari va shunga o'xshash materiallar	292,0	228,7	45,3
Hayvon va o'simliklar moylari (yog'lari), yog'lar va mumlar	0,7	53,8	0,1
Kimyoviy vositalar va boshqa toifalarga kiritilmagan shunga o'xshash mahsulotlar	65,0	164,2	10,1
Asosan material turiga qarab klassifikatsiyalangan sanoat	52,5	92,4	8,1
Mashinalar va transport asbob-uskunalar	172,8	113,0	26,8
Turli xil tayyor buyumlar	16,5	67,8	2,6
Xizmatlar	0,4	-	0,1

**2022 yil yanvar-sentabr oylarida MDH va boshqa xorij davlatlari bilan
amalg'a oshirilgan import tarkibi, (foizda)**

MDH davlatlari

Boshqa xorij davlatlari

- Oziq-ovqat mahsulotlari va tirik hayvonlar
- Ichimliklar va tamaki
- Nooziq-ovqat xomashyo, yoqilg'idan tashqari
- Mineral yoqilg'i, yog'lash moylari va shunga o'xshash materiallar
- Hayvon va o'simliklar moylari (yog'lari), yog'lar va mumlar
- Kimyoviy vositalar va boshqa toifalarga kiritilmagan shunga o'xshash mahsulotlar
- Asosan material turiga qarab klassifikatsiyalangan sanoat
- Mashinalar va transport asbob-uskunalar
- Turli xil tayyor buyumlar
- Xizmatlar
- Boshqalar

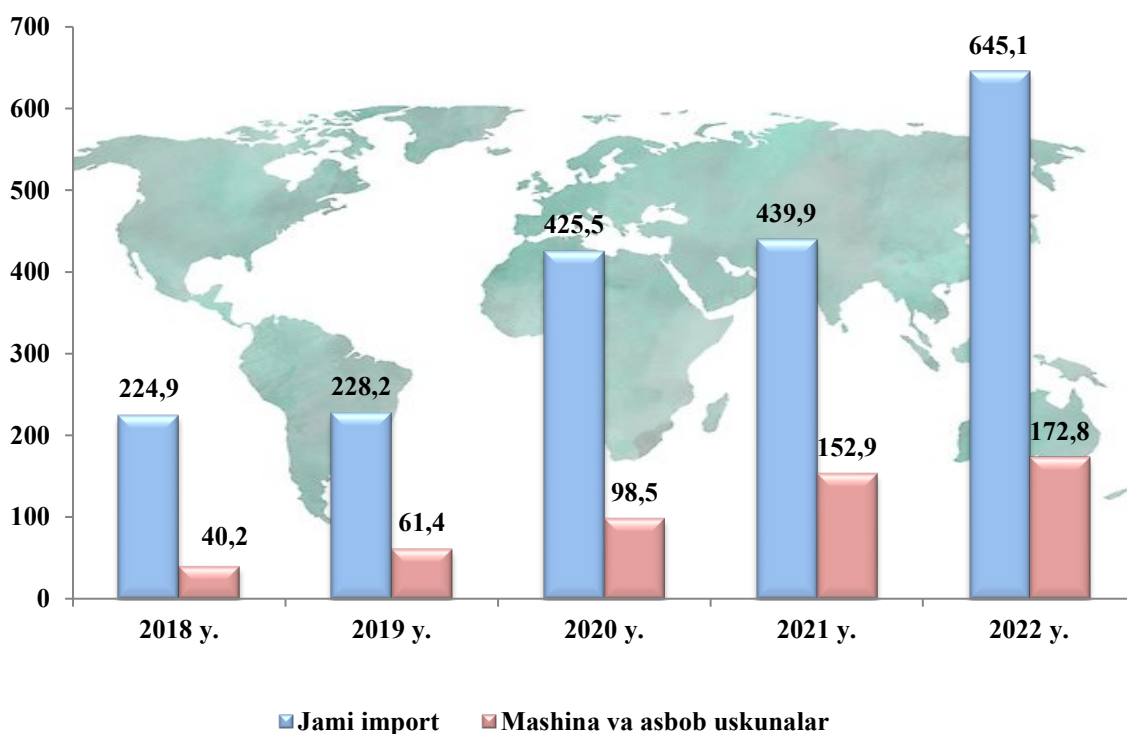
**MDH va boshqa davlatlar bilan amalga oshirilgan import tarkibi
(2022 yil yanvar-sentabr)**

	<i>MDH davlatlari</i>		<i>Boshqa davlatlar</i>	
	<i>mln AQSH doll.</i>	<i>Jamiga nisbatan, foizda</i>	<i>mln AQSH doll.</i>	<i>Jamiga nisbatan, foizda</i>
Import	382,2	100,0	262,9	100,0
Oziq-ovqat mahsulotlari va tirik hayvonlar	15,5	4,0	3,5	1,3

	<i>MDH davlatlari</i>		<i>Boshqa davlatlar</i>	
	<i>mln AQSH doll.</i>	<i>Jamiga nisbatan, foizda</i>	<i>mln AQSH doll.</i>	<i>Jamiga nisbatan, foizda</i>
Ichimliklar va tamaki	0,3	0,1	-	-
Nooziq-ovqat xomashyo, yoqilg'idan tashqari	22,9	6,0	3,1	1,2
Mineral yoqilg'i, yog'lash moylari va shunga o'xshash materiallar	288,8	75,6	3,2	1,2
Hayvon va o'simliklar moylari (yog'lari), yog'lar va mumlar	0,3	0,1	0,4	0,2
Kimyoviy vositalar va boshqa toifalarga kiritilmagan shunga o'xshash mahsulotlar	21,9	5,7	43,1	16,4
Sanoat tovarlar	24,6	6,4	28,1	10,6
Mashinalar va transport asbob-uskunalar	6,7	1,8	166,1	63,2
Turli xil tayyor buyumlar	1,2	0,3	15,0	5,8
Xizmatlar	-	-	0,4	0,1

2022 yil yanvar-sentabr oylarida viloyatimizga 60 dan ortiq xorijiy davlatlardan tovar va xizmatlar importi amalga oshirilgan. Shulardan 5 ta eng yirik bo'lgan Turkmaniston, Rossiya Federatsiyasi, Turkiya, Xitoy Xalq Respublikasi va Eron hamkor davlatlaridan jami import hajmi 532,1 mln.AQSH.dollariga teng. Bu esa umumiy import hajmining 61,7 foizni tashkil qiladi.

Mashina va uskunalar importi dinamikasi (yanvar-sentabr oylari; mln.AQSH dollari)

Mashina va asbob uskunalar importining ortib borishi to'g'ridan to'g'ri investitsiyalarning o'zlashtirilishi, ishlab chiqarish quvvatlarini tashkil qilinishi va modernizatsiya qilinishida o'z aksini topadi.

Tashqi savdo aylanmasining qit'alar bo'yicha tarkibi (umumiy hajmga nisbatan, foiz hisobida)

